

POSTANOWIENIE

Dnia 19 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Joanna Lemańska (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O.
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
I ACa 1738/23,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 sierpnia 2025 r.,

- 1. stwierdza, że przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. I ACa 1738/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje D. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 10 000 (dziesięciu tysięcy) złotych za okres od 25 czerwca 2020 r. do 13 czerwca 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zwraca z urzędu D. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. opłatę sądową w kwocie 200 (dwieście) złotych.**

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

Pismem z 23 kwietnia 2025 r. (data nadania) D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. (dalej: Skarżąca) wniosła do Sądu Najwyższego – za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Krakowie – skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. I ACa 1738/23. Wskazując, że w przedmiotowym postępowaniu doszło do nieuzasadnionej zwłoki, Skarżąca domagała się zasądzenia na swoją rzecz od Skarbu Państwa kwoty 10 000 zł oraz wydania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie zalecenia rozpoznania sprawy apelacyjnej w terminie trzech miesięcy od rozpoznania skargi. Wniosła również o zwrot kosztów w postępowaniu skargowym.

Skarga została złożona w postępowaniu zainicjowanym pozwem z 25 czerwca 2020 r. (data prezentaty).

Z uzasadnienia skargi wynika, że w sprawie apelacyjnej będącej przedmiotem skargi w dniu 13 listopada 2023 r. został wylosowany sędzia referent. Skarżąca podkreśliła, że pomimo zapytań i wniosków o pilne rozpoznanie sprawy z uwagi na obawę, że strona pozwana wyzbędzie się majątku do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia, do chwili obecnej nie została ona jednak rozpoznana. Skarżąca podkreśliła zarazem, że sprawa objęta skargą nie jest ani skomplikowana, ani obszerna dowodowo.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania - o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w

postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. 21kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22).

Ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przy uwzględnieniu zachowania określonych procedur.

Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, wskazując, że przy ocenie, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę

oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22; z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady więc przewlekłość zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Poddając analizie przebieg postępowania apelacyjnego o sygn. I ACa 1738/23, należy stwierdzić, że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego jest uzasadniony.

Postępowanie zostało wszczęte pozwem z dnia 25 czerwca 2020 r.

Z badania akt przedmiotowej sprawy wynika, że postępowanie apelacyjne o sygn. I ACa 1738/23 zostało zainicjowane apelacją przeciwnika procesowego Skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z 24 lutego 2023 r. Apelacja ta wpłynęła do Sądu Okręgowego w Kielcach w dniu 26 czerwca 2023 r. Akta tej sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 28 czerwca 2023 r. Zarządzeniem z 28 czerwca 2023 r. sprawa została zarejestrowana w odpowiednim repertorium i wyznaczono sędziego referenta. Kolejno, 8 listopada 2023 r. zarządzono wezwanie pełnomocnika przeciwnika procesowego Skarżącej do uzupełnienia braków fiskalnych apelacji, zaś zarządzeniem z 20 grudnia 2023 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji Skarżącej. Odpowiedź Skarżącej na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 8 lutego 2024 r., zaś 29 lipca 2024 r. Skarżąca złożyła pismo

„stanowiące ponaglenie na bezczynność Sądu Apelacyjnego w Krakowie”, wnosząc jednocześnie o pilne rozpoznanie sprawy apelacyjnej będącej przedmiotem skargi. W dniu 13 czerwca 2025 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał wyrok, prawomocnie kończąc postępowanie apelacyjne o sygn. I ACa 1738/23.

Powyższa sekwencja zdarzeń – przy jednoczesnym uwzględnieniu objętości akt sprawy sądu pierwszej instancji, które w momencie przekazania do Sądu Apelacyjnego w Krakowie liczyły 3 tomy – przemawia za uznaniem, że sporne postępowanie apelacyjne o sygn. I ACa 1738/23 toczyło się dłużej, niż to było konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym że w postępowaniu objętym skargą nie dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Należy tym samym uznać, że w sprawie objętej skargą na etapie postępowania apelacyjnego, trwającego prawie 2 lata, nastąpiła przewlekłość postępowania.

Sąd Najwyższy nie dopatrył się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby uzasadniać zwłokę w rozpoznaniu sprawy o sygn. I ACa 1738/23.

Należy wyraźnie stwierdzić, że o przewlekłości postępowania nie decyduje subiektywne przekonanie strony, lecz okoliczności obiektywne, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu, czy objętości referatu sędziego, czy też w zaniechaniach, których dopuściło się państwo nie przyjmując rozwiązań zapobiegających systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża liczba spraw przypadająca na jednego

sędziemu nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284), aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r., nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7). Wystąpienie w sprawie przewlekłości postępowania i to o charakterze znacznym nie budziło zatem żadnych wątpliwości.

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, że w realiach analizowanej sprawy, stosownie do art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, istniały podstawy do stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. I ACa 1738/23.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie żadaną sumę pieniężną w kwocie 10 000 zł.

Przyjmuje się, że odpowiednia suma pieniężna w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Przy czym wysokość tej sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21) i mieścić się w granicach od 2000 do 20 000 zł.

Określając wymiar przyznanej Skarżącej sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie sądowe, zainicjowane pozwem Skarżącej (wniesionym w 2020 r.), trwało łącznie prawie 5 lat. Nie ulega przy tym wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku nie było to spowodowane ani materią sprawy, ani jej zawartością, ani obstrukcyjnym zachowaniem Skarżącej.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę również postępowanie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie przy nadaniu skardze biegu. W sprawie nie ulega wątpliwości, że Prezes Sądu Apelacyjnego dodatkowo swoim działaniem utrudniał Skarżącej złożenie skargi na przewlekłość w ten sposób, że mimo niebudzących

wątpliwości przepisów, określających właściwą izbę Sądu Najwyższego (art. 26 § 1 pkt 10 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; tekst jedn. Dz.U. 2024, poz.622), Prezes ten samodzielnie i – co wymaga wyraźnego podkreślenia – wbrew swoim kompetencjom i bez podstawy prawnej, przekazał skargę do Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Jest to działanie utrudniające złożenie skargi na przewlekłość postępowania, co zważywszy na ewidentny stan przewlekłości w sprawie, jest szczególnie naganne.

Naruszenie przez prezesa sądu obowiązku niezwłocznego przedstawienia właściwemu sądowi skargi strony na przewlekłość postępowania, w tym zwłaszcza skierowanie skargi do dowolnie wybranej izby Sądu Najwyższego bez podstawy prawnej i wbrew woli strony, jest okolicznością wpływającą na podwyższenie przyznanej stronie od Skarbu Państwa sumy, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy.

Sąd Najwyższy dostrzega jednocześnie narastanie systemowego problemu, przekładającego się w oczywisty sposób na znaczne wydłużenie czasu rozpoznawania spraw w sądach powszechnych, a polegającego na wstrzymywaniu się przez Ministra Sprawiedliwości z ogłaszaniem nowych obwieszczeń o wolnych stanowiskach sędziowskich, a tym samym na zablokowaniu procesu rekrutacji sędziów w sądach powszechnych. W połączeniu z nieuniknionym przechodzeniem sędziów w stan spoczynku – skutkuje to wzrostem liczby wakatów w polskich sądach i narastaniem systemowych wad w sposobie jego zorganizowania, przekładających się na przewlekłość postępowań. Prowadzi to do bezprecedensowego obciążenia sędziów pozostających w służbie, nieuchronnie wydłużając postępowania sądowe. Zaniechania w zapewnieniu właściwej obsady sędziowskiej stanowią istotne źródło nadmiernej długości postępowań sądowych w Polsce, wprost i bezpośrednio wpływając na pogłębienie problemu systemowej przewlekłości postępowań.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznana Skarżącej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwota 10 000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, jest adekwatna względem przyczyn stwierdzonej przewlekłości..

Z kolei żądanie nakazania podjęcia przez Sąd Apelacyjny w Krakowie odpowiednich czynności zmierzających do rozpoznania sprawy I ACa 1738/23 stało

się bezprzedmiotowe w związku z wydaniem 13 czerwca 2025 r. przez ten Sąd prawomocnego wyroku w sprawie objętej skargą.

O zwrocie Skarżącej uiszczonej przez nią opłaty w kwocie 200 zł Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, przy czym inne koszty, o których mowa w pkt. 4 *petitum*, w świetle nieprofesjonalnego określenia przez pełnomocnika skarżącej, sądu właściwego do rozpoznania skargi, nie są zasadne.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

(k.b.)

[r.g.]

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski